

‘Taboe op kritiek op Israël is doorbroken’

INTERVIEW

HANS VAN DEN BROEK

Ook de oud-minister heeft forse kritiek op het Israëlbeleid.

Van onze verslaggevers
Ron Meerhof, Natalie Righton

AMSTERDAM Oud-premier Dries van Agt krijgt steun in zijn strijd voor de rechten van de Palestijnen. Politici, onder wie voormalig minister van Buitenlandse Zaken Hans van den Broek (72), en diverse rechtsgeleerden sluiten zich bij hem aan in een nieuwe mensenrechtenorganisatie: The Rights Forum.

Teneur: Israël mag niet wegkomen met herhaalde schendingen van het internationale recht. Europa mag niet langer weggijken en Palestijnen laten opdraaien voor het Europese schuldgevoel over de Holocaust.

Van Agts ideeën over de Palestijnse zaak zijn omstreden. Toch sluit u zich bij hem aan.

‘Ik kan me best voorstellen dat mensen zich afvragen: Waarom drukt hij zich zo scherp uit? Dan begin ik met de stelling dat ik het inhoudelijk volledig met hem eens ben. De een zegt het zus en de ander zo. Maar we zijn op hetzelfde uit: respect voor het recht op zelfbeschikking van de Palestijnen. Respect voor internationale rechtsregels. En dat het consequenties moet hebben als dat niet gebeurt.’

Europa draagt een bijzondere verantwoordelijkheid voor het lot van de Palestijnen, vindt Van den

Broek. Hij vindt het ‘onbegrijpelijk’ dat Nederland keer op keer pogingen blokkeert om Israël aansprakelijk te houden voor schendingen van het internationaal recht.

Wat zou Nederland, en specifiek CDA-minister van Buitenlandse Zaken Verhagen, anders moeten doen in het Midden-Oostenbeleid?

‘Het zou mooi zijn als Nederland binnen Europa het voortouw neemt en tegen Israël zegt: dit zijn de op het recht gebaseerde uitgangspunten waaraan het vredesakkoord moet voldoen. Maar ik begrijp dat dat kennelijk te moeilijk is. In de praktijk ben ik al tevreden als Nederland een dergelijk initiatief niet blokkeert.’

De kritiek van Van den Broek op het Israëlbeleid van zijn eigen partij en Verhagen is fors: ‘Verhagen zegt steeds dat mensenrechten altijd en overal gelden. Prachtige woorden. Maar als het om Israël gaat: geen daden.’

De oud-minister schreef onlangs zelfs een e-mail aan zijn verre opvolger: ‘Beste Maxime, kijk niet vreemd op als we bij ongewijzigd beleid op een derde intifada afstevenden.’

Van den Broek licht toe: ‘Er is binnen het CDA veel gepubliceerd over het Midden-Oostenbeleid. Ik ben het eens met praktisch alles wat daarin staat. Maar wat doe je als Israël zich keer op keer niet houdt aan de afspraken? Zet je dan druk? Verhagen gelooft niet in

Van den Broek

Foto ANP

pressie en denkt dat je meer invloed hebt als je vriendschappelijk met die mensen omgaat.’

U niet?

‘Niet meer. Noem mij eens een zaak die veranderd is omdat Nederland er vriendelijk om had verzocht. Dan komt deze minister niet verder dan het kortstondig opheffen van een Israëlische blokkade voor Palestijnse landbouwproducten in Gaza.’

‘Dat vind ik een veelzeggend voorbeeld. Hier, een knipsel uit *de Volkskrant* van 16 december 1988. Kop: ‘Hoe Den Haag de Palestijnse landbouwexport op gang kreeg’, staat erboven. Anders gezegd: Dat succes van Verhagen is slechts een tijdelijke maatregel. Als minister werd die mij twintig jaar geleden ook al gegund.’

‘Verhagen gelooft niet in pressiemiddelen, maar wat is zijn alternatief? Wat nu gebeurt, is dat Israël wordt beloond. Er is geen ander niet-EU-lid dat zoveel handelsvoor- delen krijgt. Onbegrijpelijk.’

Zit er beweging in dat standpunt?

‘Heel langzaam en voorzichtig. Dat komt doordat Amerika opschuift met zijn standpunten. Pas als Amerika verandert, verandert het CDA ook.’

Als Nederland zo’n resolutie tegen Israël blokkeert, komt er dan een moment dat u zegt: Nederland krijgt zo onderhand bloed aan de handen?

‘Dat gaat wat ver. We zijn niet de enige verantwoordelijke.’

Medeverantwoordelijk?

‘Ja, natuurlijk.’

Het Israëlisch-Palestijnse conflict heeft een veel bredere destabiliserende werking, meent Van den Broek: ‘De relatie met Iran. De kwesties Pakistan, Afghanistan, Irak. De Palestijnse kwestie staat daar niet los van.’

De opvatting dat vermindering van militaire druk van Israël op de Palestijnen, een stop op de bouw van nederzettingen en afbraak van de muur ten koste gaan van Israëls veiligheid, werpt Van den Broek verre van zich: ‘De veiligheid van Israël gaat ook mij aan het hart.’

‘Het is Israël dat de angst voor nucleaire dreiging van Iran levend houdt’

Maar de bezetting draagt daar niet aan bij. Bovendien, als Israël echt gevaar loopt, staat de NAVO klaar om te helpen. En dat zou ik nog terecht vinden ook.’

Zelfs Iran vormt volgens de oud-minister geen existentiële bedreiging.

‘Het is vooral Israël, dat zelf atoomwapens heeft, dat de angst voor een mogelijke nucleaire dreiging van Iran levend houdt. Dat drukt de discussie over het Israëlisch-Palestijnse conflict weg. Als ik politicus was in Israël, zou ik dat waarschijnlijk ook zo doen. Maar het mag onze aandacht niet afleiden van waar nou de diepste oorzaak ligt van het ontstaan en voortduren van dit conflict.’

En waar ligt die? Tot na de jaren

zeventig was Israël in de ogen van de meeste Nederlanders dat kleine land dat zich dapper verdedigde tegen Arabische agressors.

Van den Broek klopt op het boek *Een schreeuw om recht* van Dries van Agt, dat naast hem ligt: ‘Dat is het mooie van dit boek. Dries laat zien dat het anders is toegegaan.’

Van Agt schrijft in zijn boek dat Israël al vanaf de stichting van de staat in 1948 de Palestijnen geen andere keus liet dan verzet. Daar is hij hard op aangevallen. Het beeld dat hij schetst zou historisch onverantwoord zijn.

‘Het boek is gebaseerd op veel betrouwbare, vaak ook Joodse, bronnen. Na alles wat ik erover gelezen heb, en dat is heel wat, ben ik ervan overtuigd dat de ene na de andere Israëlische regering is uitgeweest op gebiedsuitbreiding. In 1948 stemden ze alleen voor de vorm in met het verdelingsplan van de VN. Ondertussen was al begonnen met de verdrijving van Palestijnen. In 1967 heeft Israël de oorlog zelf in gang gezet.’

In de jaren zeventig was Nederland fel pro-Israëliisch. Hoe schat u de stemming nu in?

‘Fiftyfifty. Het taboe op kritiek op Israël is doorbroken. Anderzijds komt de boodschap over het recht van de Palestijnen op een eigen staat moeilijker binnen dan tien jaar geleden. Dat komt door de Islamdiscussie. Zelfs degenen die gematigde opvattingen hebben, zijn voorzichtiger geworden. Want tja: die Palestijnen, kun je die wel vertrouwen? En Hamas, wil die dan niet de sharia invoeren? Dat denken ze dan. Terwijl het erom gaat dat een heel volk rechteloos is geworden.’